

[Ministeren for offentlige arbejder.]

om i udvalget, er det en imødekommenhed, idet man i og for sig går længere, end man måske strengt taget er gået andre steder med vejføringer til færgeforbindelser.

Jeg vil gerne sige til hr. Arne Larsen, at spørgsmålet om stationsflytningen er det klart vi må være parat til at tage op og drøfte, hvis der kommer nye ting frem. Jeg må egentlig sige, at igennem de drøftelser, der har været i udvalget og også på stedet, er jeg nu i nogen grad kommet til det resultat, at den station først og fremmest har betydning for en efterhånden måske voksende daglig persontrafik lokalt mellem Hundested og videre mod København og derfor næppe har så forfærdelig stor forbindelse med den persontrafik, der kommer over med færgerne, hvor der jo heller ikke er jernbaneforbindelse i den anden side, så jeg tror, det er rigtigt, at man ikke har ofret penge på at flytte stationen.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1, ændringsforslaget, § 2, således ændret, og §§ 3-5

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1968-31. marts 1969.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 243) findes i tidenden sp. 6562, finansudvalgets betænkning i tillæg D. sp. 5413).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Lysholt Hansen: Da vi i dag skal stemme om bevillingen til et nyt EDB-anlæg til Risø under tillægsbevillingslovens § 20.6. 15.59.3, og da finansudvalget først i lørdags har modtaget arbejdsministerens svar på mine spørgsmål om det rimelige i denne anskaffelse, er jeg nødt til her i salen at bede både undervisningsminister, finansminister og arbejdsminister besvare en række spørgsmål til belysning såvel af denne sags mærkelige behandling som af den økonomiske rækkevidde af sagen.

I øvrigt er det vist udmærket, at såvel folketinget som offentligheden får lejlighed til endnu en gang at få kendskab til de urimelige vilkår, regeringen byder finansudvalget at arbejde under. Man vil da kunne få bekræftet endnu en gang, at finansudvalgets godkendelse af en bevilling af betydelig størrelse, selv om den i finansudvalget er behandlet på helt normal måde, er alt andet end betryggende.

I dette tilfælde drejer det sig om en bevilling på foreløbig ca. 5 mill. kr. til udskiftning af en regnemaskine på Risø. Men hverken undervisningsministeren eller finansministeren føler sig på noget tidspunkt foranlediget til at fortælle finansudvalget, at det ekspertudvalg, regeringen selv har nedsat til at bedømme anskaffelserne af EDB-anlæg, går imod anskaffelsen af 5 mill. kr.s anlægget til Risø, og at udvalget i stedet anbefaler, at Risø får et nyt anlæg til knap 2 mill. kr. Finansudvalget og dermed folketinget holdes hen i uvidenhed om, at der kan og bør vælges mellem et anlæg til ca. 5 mill. kr. og et til ca. 2 mill. kr. Regeringen eller rettere undervisningsministeren og finansministeren træffer selv valget, og deres afgørelse betyder, at skatteborgerne skal betale 3 mill. kr. mere, end ministeriets eget ekspertudvalg anser det for rimeligt.

Under folketingets behandling af kilde-skattehussagen fastslog regeringspartierne ganske vist, at denne regerings ministre ikke skal være forpligtet til at give folketinget de nødvendige oplysninger, så tinget kan tage stilling til bevillinger på sagligt forsvareligt grundlag. Jeg er derfor klar over, at det er halsløs gerning at forsøge i denne sag at formå nogen minister til at påtage sig ansvaret for, at folketinget igen har fået mangelfulde oplysninger, der ikke alene har

[Lysholt Hansen.]

kostet borgerne 3 mill. kr. i unødvendige udgifter, men tillige modvirket det forsøg på rationalisering af anskaffelse og drift af EDB-anlæg til forsknings- og undervisningsinstitutioner, som regeringens ekspertudvalg anbefaler i den betænkning, der blev afgivet i januar 1969, og som går under betegnelsen Hermansen-betænkningen. Jeg gør mig altså ingen illusioner om, hvad der kan komme ud af drøftelserne her i tinget, men for anstændighedens skyld bør både folketinget og befolkningen vide, hvorledes der er handlet i denne sag.

Allerede den 15. oktober 1964 udsender daværende finansminister Poul Hansen et cirkulære, hvori det hedder:

„Med henblik på at sikre de mest rationelle og økonomiske dispositioner vedrørende elektroniske databehandlingsanlæg, der finansieres ved statsmidler, skal finansministeriet efter beslutning i ministermøde meddele, at statslige styrelser og institutioner kun kan indgå aftale om anskaffelse eller leje af elektronisk databehandlingsmateriel efter forudgående forelæggelse for og godkendelse fra finansministeriet.“

Af den redegørelse, arbejdsministeren har tilstillet finansudvalget i lørdags, fremgår det, at atomenergikommissionen den 30. december 1968 sluttede kontrakt om købet af datamaskinen til de 5 mill. kr. Men først da undervisningsministeren i februar 1969 ved ændringsforslag til finansloven søger om tilladelse til at købe maskinen, først da får finansministeriet sagen forelagt. Atomenergikommissionen havde altså ikke opfyldt kravet i cirkulæret af 15. oktober 1964, men havde indgået aftale om anskaffelse af den nye datamaskine til 5 mill. kr. uden forudgående forelæggelse for og uden forudgående godkendelse fra finansministeriet.

Jeg beder finansministeren oplyse over for folketinget, hvad man fra finansministeriets side foretog sig over for atomenergikommissionen, da man blev klar over, at kommissionen ikke havde fulgt cirkulærets bestemmelser, for man foretog sig vel andet end blot at bryde sin sædvanlige forretningsgang, nemlig at sende ansøgning om nye databehandlingsanlæg til bedømmelse i ad-

ministrationsrådet. Jeg spørger: hvorfor undlod finansministeriet i øvrigt i dette tilfælde at sende sagen til høring i administrationsrådet? Og jeg spørger igen: har man i noget tidligere tilfælde holdt administrationsrådet uden for behandling af ansøgninger om anskaffelse af dataanlæg i dette prislag?

Jeg har nok set, at der i arbejdsministerens skrivelse står, at finansministeren under hensyn til de knappe tidsfrister valgte at behandle sagen på grundlag af allerede foreliggende oplysninger, og at man på daværende tidspunkt var bekendt med betænkningen fra Hermansen-udvalget, der altså gik imod den anskaffelse, man nu søger.

Jeg har også set, at det anføres, at administrationsrådet var repræsenteret i Hermansen-udvalget. Af udvalgets betænkning fremgår det, at civilingeniør Mogens Rømer fra administrationsrådets sekretariat har siddet i Hermansen-udvalget. Da henvisningen til civilingeniør Rømer kan opfattes, som om han har godkendt købet og givet carte blanche for, at sagen ikke behøvede at blive forelagt i administrationsrådet, vil jeg gerne til afklaring bede finansministeren oplyse, om administrationsrådet ikke har rettet henvendelse til finansministeriet om sagen, idet jeg går ud fra, at hr. Rømer har holdt administrationsrådet underrettet om Hermansen-udvalgets afvisning af Risøs ønske om en maskine til 5 mill. kr.

I øvrigt er jeg ked af, at man i denne sag som i kildeskattehussagen bruger de knappe tidsfrister som begrundelse for at afvige fra den sædvanlige sagsbehandling, den sagsbehandling, som vi i finansudvalget, hvis ikke andet er anført, må regne med at en ansøgning har været igennem. De sagkyndiges behandling af sagerne er jo finansudvalgets garanti for, at man tager stilling på et sagligt forsvarligt grundlag, men efter det, vi nu igen har oplevet, står man tilbage med en usikkerhed over for, hvor mange sager der er smuttet igennem bevillingsmyndigheden uden at have været igennem den behandling, som vi i finansudvalget forudsætter.

Jeg håber, finansministeren kan fjerne denne usikkerhed ved at give en mere acceptabel forklaring end de knappe tids-

[Lysholt Hansen.]

frister for, at ansøgningen ikke som tilsvarende ansøgninger blev forelagt administrationsrådet.

For at vende tilbage til tidsfølgen: den 16. februar 1968 nedsætter undervisningsministeriet Hermansen-udvalget, der består af en række sagkyndige professorer osv. på EDB-området, og udvalget får til opgave for det første — det er citeret fra betænkningen — „at udarbejde forslag til en rammeplan“ for den EDB-kapacitet, der i årene 1970-75 skal stilles til rådighed for danske forsknings- og uddannelsesinstitutioner. Forslaget skal indeholde en plan for de væsentligste større enheders placering og samarbejdet om disses udnyttelse, ligesom planen skal indeholde retningslinjer for eventuelle anskaffelser af mindre specialanlæg. For det andet får udvalget til opgave at fremkomme med indstilling om anlæg, som det er påkrævet at iværksætte i årene 1968 og 1969.

Efter ministeriets ønske afgav dette udvalg allerede i august 1968 en foreløbig rapport, i hvilken man afviser Risøs ønske om et anlæg til 5 mill. kr. og i stedet foreslår, at Risø skal have et anlæg til 1,7 mill. kr., et anlæg, der kan passes ind i den fastlagte planlægning af EDB-kapaciteten. Efter lange forhandlinger med Risø fastholder Hermansen-udvalget i sin endelige betænkning i januar 1969, at et anlæg til 1,7 mill. kr. vil være passende til Risø, hvis det skal passes ind i udvalgsforslaget.

Den 12. november 1968 har jeg i finansudvalget et samråd med undervisningsministeren i anledning af ansøgning om penge til en databehandlingsafdeling på Rigshospitalet. Under samrådet spurgte jeg, om der var planer om samlede EDB-anlæg inden for undervisningsministeriet, og om, hvem der havde kontrol med indkøb af EDB-anlæg. Ministeren svarede mig, at Hermansen-udvalget skulle gennemgå alle ansøgninger og ønsker og finde en fornuftig plan. Ministeren oplyste også, at der allerede forelå en foreløbig rapport fra udval-

get, og at endelig rapport ventedes til nytår, i hvilken der ville blive givet retningslinjer for, hvad der skulle anskaffes af EDB-anlæg, og om planerne for et fast system.

Da jeg allerede da havde hørt om planerne om 5 mill. kr.s anlægget til Risø, spurgte jeg ministeren om disse planer. Ministeren svarede, at der ikke i øjeblikket blev givet adgang til at etablere EDB-anlæg; man forventede Hermansen-udvalgets endelige rapport, der skulle danne grundlag for de overvejelser, man havde om at stille lovforslag om databehandlingen. Det svar, jeg fik her af ministeren i samrådet den 12. november, lå helt på linje med den skrivelse, ministeren efter oplysning i Hermansen-udvalgets betænkning dagen efter, den 13. november, sendte til universiteterne, de højere læreanstalter og atomenergikommissionen.

Da undervisningsministeren den 14. februar sender et ændringsforslag til finanslovforslaget om anvendelse af 2 mill. kr. til udskiftning af en regnemaskine på Risø som første del af en samlet bevilling på 5 mill. kr. og samtidig oplyser, at et tilsvarende beløb vil blive søgt på tillægsbevillingsloven, så er der naturligvis ingen i finansudvalget, der efter de oplysninger, ministeren havde givet i samrådet den 12. november, drømmer om, at denne indstilling er stik imod det forslag, der er afgivet af det koordinerende Hermansen-udvalg. Ministeren nævner ikke med ét eneste ord i bemærkningerne til forslaget hverken at Hermansen-udvalget har afgivet betænkning eller udvalgets syn på den bevilling, ministeren søger til Risø. Nøjagtig tilsvarende sker det, da ministeren på forslaget til tillægsbevillingslov, der fremsættes den 6. maj i år, søger 2½ mill. kr. til Risøs nye maskine. Ikke ét eneste ord om, at Risø kunne nøjes med et anlæg til små 2 mill. kr.

Den 27. marts vedtages finansloven, hvor alle her i tinget, uvidende om de faktiske forhold, stemmer for de første 2 mill. kr. til Risøs nye maskine, og dermed er, som arbejdsministeren skriver i sin redegørelse

[Lysholt Hansen.]

til mig, forudsætningen skabt for de 2¹/₂ mill. kr., vi i dag skal stemme om på tillægsbevillingsloven.

Jeg vil gerne spørge undervisningsministeren, hvorfor han ikke har orienteret os i finansudvalget om, at hans ansøgning om de 5 mill. kr. til Risøs nye anlæg var i modstrid med opfattelsen i det udvalg, han den 12. november havde fortalt os skulle gennemgå alle ansøgninger og ønsker for at finde en fornuftig plan. Jeg spørger ministeren: hvorfor søger ministeren, og hvorfor får ministeren gennemført en bevilling til et anlæg, som ekspertudvalget anser for ufornuftigt og stridende mod en fornuftig, samlet planlægning af EDB-kapaciteten? Hvorfor gør ministeren dette uden med ét eneste ord at orientere finansudvalget?

Må jeg i øvrigt spørge undervisningsministeren: hvorfor skal Risø have et anlæg, der har en kapacitet, der er 40 gange så stor som de anlæg, man disponerer over i dag? Hvorfor skal Risø have et anlæg, der først er fuldt udnyttet i 1977, når ministeren har pålagt sit ekspertudvalg at udarbejde en plan, der kun går frem til 1975?

Jeg beder yderligere ministeren oplyse, hvor store udgifter der løber på til nødvendige lokaleændringer og ændringer i de centrale installationer på Risø i forbindelse med den nye maskine, for det har vi ikke fået noget oplyst om, og det vil sige, at vi endnu ikke kender den reelle pris på, hvad denne nye maskine skal koste, inden den kan tages i brug.

Jeg spørger også: hvad foretog undervisningsministeren sig, da han blev klar over, at atomenergikommissionen den 30. december — altså lige før udvalgets betænkning forelå — havde sluttet kontrakt om købet af 5 mill. kr.s anlægget? Hvorledes reagerede ministeren på en sådan handling på baggrund af sin egen skrivelse af 13. november bl. a. til atomenergikommissionen og på baggrund af sin viden fra august om, at Hermansen-udvalget var imod købet af denne store maskine?

Først da vi mødte bevillingen igen i forbindelse med tillægsbevillingslovforslaget, havde jeg fået læst Hermansen-udvalgets betænkning, og derfor kaldte jeg arbejdsministeren til samråd i finansudvalget for at høre, hvad han som den minister, under

hvem administrationsrådet og statens rationalisering hører, havde foretaget sig i denne sag. Jeg forstår nu, at arbejdsministeren intet har foretaget sig. Jeg spørger derfor, hvad han agter at foretage sig i anledning af, at undervisningsministeren og finansministeren totalt har ignoreret en indstilling, der kunne danne fundamentet for en mandskabsmæssig rationel og en økonomisk rationel og forsvarlig politik med hensyn til dataanlæg til undervisnings- og forskningsbrug. Jeg synes, det er værd over for arbejdsministeren at pege på, at en helt afgørende del af det, der står i betænkningen fra Hermansen-udvalget — den betænkning, som skal danne grundlag for en lovgivning efter det notat, ministeren har sendt os — er fuldkommen strøget til side, fundamentet er delvis opløst for den lovgivning og for folketingets mulighed for at tage stilling. Kan ministeren som ansvarlig for administrationsrådet og rationalisering sidde med åbne øjne og se på, at dette folketing holdes hen i uvidenhed om et rationaliseringsforslag, som virkelig af alle sagkyndige anses for at være fornuftigt og rigtigt, og at undervisningsministeren med finansministerens assistance træder denne betænkning til jorde, inden folketinget endnu har haft anledning til at tage stilling til den?

Jeg har udmærket set, at der står i betænkningen, at man endnu ikke har taget stilling i undervisningsministeriet, men jeg vil da gerne spørge: denne betænkning er vel ikke alene afgivet til undervisningsministeriet, højtærede arbejdsminister, den er vel også afgivet til folketinget? Det vil vel sige, at folketinget skal have lejlighed til frit og ubundet at bedømme, hvilken form for anskaffelse af EDB-anlæg vi skal gennemføre i dette land, og så bør man ikke foregribe begivenhedernes gang.

I øvrigt vil jeg gerne have lov at spørge undervisningsministeren: hvor stort et tab vil der blive, hvis folketinget i dag stemmer bevillingen under § 20.6.15., atomenergikommissionen, ned? Hvor stort erstatningskrav kan da Burroughs, som er sælger, gøre gældende? Jeg tror, det under alle omstændigheder vil være mindre end de 3 mill. kr., man giver for meget for det anlæg, der altså ikke efter eksperternes opfattelse er behov for.

Jeg henstiller indtrængende til folketinget,

[Lysholt Hansen.]

at man giver os en mulighed for virkelig at få bedømt både fra administrationsrådet, fra Hermansen-udvalget og fra det udvalg, som man i øvrigt agter nedsat, hvorledes det ligger i denne sag. Vi kan i dette ting ikke skalte og valte med borgernes penge på den måde, at vi siger, det er ligegyldigt, om vi bruger 3 mill. kr. mere eller mindre. Det kan ikke være rigtigt, at regeringen — og det var den, der nedsatte ekspertudvalget til bedømmelse — totalt ignorerer det udvalg, man selv har nedsat.

Jeg vil gerne have lov til at sige til den højtærede formand, at min stilling og vort partis stilling til bevillingen vil afhænge af, hvilket svar der opnås i denne sag. Vi kan se os nødsaget til at begære afstemning om § 20.6.15., atomenergikommissionen.

Undervisningsministeren (*Helge Larsen*): Jeg skal gerne svare på de spørgsmål, som hr. Lysholt Hansen har stillet til mig vedrørende en bevilling til indkøb af EDB-anlæg til Risø. Jeg må måske først gøre opmærksom på, at der fra omkring 1966 i atomenergikommissionen har været arbejdet med planer om udvidelse af EDB-kapaciteten ved Risø. Det hænger sammen med, at det anlæg, man har, som man, så vidt jeg erindrer, fik i 1961, var blevet for lille. I den 5 års plan for investeringer ved Risø, som blev godkendt i 1967, er der afsat 5 mill. kr. til erhvervelse af et nyt og større EDB-anlæg.

Det er rigtigt, som det er nævnt af hr. Lysholt Hansen, at Hermansen-udvalget i sin første betænkning, der blev offentliggjort i efteråret 1968, henviste til, at Risø burde have et anlæg, som var skønnet at koste omkring 2 mill. kr. eller 1,7 à 2 mill. kr. Det var i den foreløbige betænkning. I løbet af efteråret forhandlede der videre i udvalget med udarbejdelsen af den endelige betænkning, som blev offentliggjort i januar 1969. I denne betænkning er der ikke i oversigten over udgifterne til anskaffelser medregnet nogen udgift til Risø. Det hedder i udvalgets betænkning på side 97 — jeg citerer:

„Da det i øvrigt over for udvalget er blevet oplyst, at Risø i driftsbudgettet har indregnet udgiften til anskaffelse af en datamaskine, er denne ikke medreg-

net i udvalgets investeringsplan i kapitel X.“

Jeg skal i øvrigt gøre opmærksom på, at i den endelige betænkning fra Hermansen-udvalget fra januar 1969 anføres det om anskaffelserne til Risø — jeg citerer fra side 97:

„Udvalget skal herefter foreslå, at der til Risø anskaffes en datamaskine, der både kan virke autonomt og som on-line terminal til et af eller begge de regionale anlæg i Københavnsområdet, og at maskinens udformning og størrelse afpasses efter de specifikke lokalbehov samt under hensyntagen til den regnekapacitet, der kan stilles til rådighed ved de to regionale anlæg.“

Over for mig blev Risøs ønske om at købe en større maskine præciseret omkring nytår, årsskiftet 1968-69, og det skete ved meddelelsen om, at man for at kunne sikre sig plads i køen ved levering af EDB-anlæg — der er lang leveringstid på disse EDB-anlæg — havde indgået en kontrakt med firmaet Burroughs, og at denne kontrakt indeholdt forbehold med hensyn til godkendelse fra finansministeriet og bevillingsmæssig godkendelse inden 31. marts 1969.

Der foregik i januar måned yderligere drøftelser i Risøs forretningsudvalg. Man drøftede her den indstilling, som var givet af Hermansen-udvalget, og man ønskede, fremhævet fra atomenergikommissionens forretningsudvalg, at fastholde ønsket om at købe den større maskine. Man gjorde det ud fra vurderingen af det behov, man havde for den, man gjorde det ud fra ønsket om at bevare et datalogisk klima ved Risø, og da jeg fik ønsket om at fremsætte ændringsforslag til finanslovsforslaget forelagt, stod jeg over for at skulle foretage en vurdering af, om jeg skulle gå ind for Risøs indstilling, eller jeg skulle afvise den. Ud fra de forudsætninger, der lå i Risøs planer for udbygning af EDB-anlægget, og ud fra de synspunkter, som var fremført af atomenergikommissionen, der havde tilslutning fra dens forretningsudvalg, besluttede jeg at gå ind for at stille ændringsforslaget til finanslovsforslaget. Det er altså — det skal være ganske klart — mig, der har taget denne beslutning på grundlag af de overvejelser, jeg måtte gøre både ud fra Hermansen-udvalgets betænkning og ud fra

[Undervisningsministeren.]

det, der var forelagt mig fra atomenergi-kommissionen.

Det er rigtigt, som hr. Lysholt Hansen siger, at vi på et møde i finansudvalget drøftede dette i november måned, på et tidspunkt, hvor den endelige betænkning fra Hermansen-udvalget ikke forelå; den forelå som sagt på det tidspunkt, da ændringsforslaget til finanslovsforslaget blev fremsendt, og min beslutning bygger altså på en vurdering dels af det, der fremførtes i Hermansen-udvalgets betænkning, dels af det, der var fremført for mig af atomenergikommissionen.

Jeg vil hertil yderligere gerne sige, at en sammenstilling af priserne på disse to anlæg jo ikke umiddelbart lader sig gøre. Et anlæg til 1,7 mill. kr. og et anlæg til 5 mill. kr. er to vidt forskellige anlæg, og så vidt jeg erindrer, nævnte hr. Lysholt Hansen netop, at det anlæg, som man nu har sluttet kontrakt om, er 40 gange større end det, man har. Man vil altså se, at der er tale om et anlæg af en helt anden størrelsesorden end det oprindelige; og en umiddelbar sammenligning mellem prisen 1,7 mill. kr. og 5 mill. kr. er derfor ikke rigtig.

Jeg skal yderligere oplyse, at der jo er tale om særdeles favorable anskaffelsesvilkår, og anlægget skønnes velegnet til løsning af opgaver for atomenergikommissionen og tilsvarende institutioner for videnskabeligt arbejde. Anlæggets udnyttelse vil blive taget op til videre behandling i det udvalg, der forventes nedsat til at rådgive med hensyn til udbygning af EDB-kapaciteten inden for undervisnings- og forskningssektoren.

Hr. Lysholt Hansen spurgte mig endvidere, hvad det vil koste at installere det nye anlæg, som leveres i 3. kvartal 1970. Jeg er ikke i stand til at nævne noget beløb. Jeg går ud fra som givet, at det afholdes inden for rammerné af atomforsøgsstationen Risø's budget.

Jeg blev også spurgt om, hvor stort erstatningskravet ville blive, hvis bevillingen stemtes ned. Det er jeg ikke i stand til at oplyse, men jeg gør igen opmærksom på, at en sammenligning mellem de 1,7 mill. kr., der har været nævnt til det lille anlæg, og de 5 mill. kr. kun er berettiget, når man samtidig erindrer den større kapa-

citét og de muligheder, der er for at knytte dette anlæg til andre anlæg.

Endelig spurgte hr. Lysholt Hansen mig, hvorfor finansudvalget i forbindelse med ansøgningens fremsættelse ikke var orienteret om de modstridende opfattelser, der gjorde sig gældende i Hermansen-udvalgets betænkning og i indstillingen fra atomenergikommissionen. Dertil skal jeg sige, at betænkningen var offentliggjort og kendt på det tidspunkt. Der var altså ikke tale om at forholde finansudvalget nogen oplysninger. Men jeg skal føje til, at det — kan jeg indse nu — ville have været hensynsfuldt over for finansudvalget, hvis jeg må bruge det udtryk, at have gjort opmærksom på, at der forelå disse to forskellige opfattelser. Men de er ikke forholdt finansudvalget, for de var offentliggjort på det tidspunkt, da ansøgningen blev fremsendt.

Den fg. finansminister (Ninn-Hansen): Blot for en ordens skyld skal jeg meddele, at finansministeriet deler undervisningsministerens opfattelse og altså har kunnet tilslutte sig det ændringsforslag, der er fremsat fra ministeriets side, ud fra de samme grunde som ministeren nævnte, ud fra en vurdering af, at der her var foretaget et fornuftigt køb.

Jeg skal ud over dette blot sige til hr. Lysholt Hansen, at hr. Lysholt Hansen selvfølgelig kan anvende den tone, som han synes passer ham bedst, det er jo altid den voldsomme, men sådan har vi det forskelligt, når vi udtaler os om spørgsmål her i tinget; det er altså ikke noget ekstraordinært for hr. Lysholt Hansens vedkommende. Men jeg synes ikke, at hr. Lysholt Hansen har ret til at sige, at det er halsløs gerning at formå nogen minister til at give oplysninger. Jeg er ikke bekendt med, på hvilket tidspunkt hr. Lysholt Hansen har anmodet mig om at give oplysninger i denne sag. Hvis finansudvalget eller medlemmer af finansudvalget ønsker at høre finansministeriets og finansministerens stilling med hensyn til en bestemt ansøgning, sker det normalt enten ved en henvendelse, man kan besvare skriftligt, eller ved et samråd i finansudvalget. Det har jeg ikke haft lejlighed til, men for en ordens skyld vil jeg da gerne oplyse, at såfremt hr. Lys-

[Den fg. finansminister.]

holt Hansen skulle ønske min deltagelse i et samråd i finansudvalget, hvor vi kunne gennemgå denne sag nærmere; er jeg selv sagt villig til det, og det har der vel aldrig været nogen tvivl om at enhver finansminister må være.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlggaard): Hermansen-udvalget blev i sin tid nedsat af undervisningsministeriet på opfordring af administrationsrådet. Den betænkning, der blev resultatet af det, er et glimrende grundlag for de fortsatte overvejelser og for stillingtagen til spørgsmålet om forskningsinstitutionernes og læreanstaltnernes anskaffelse af EDB-anlæg og om koordineringen på dette område. Det betyder ikke, at det er helt rigtigt, når hr. Lysholt Hansen siger, at alle sagkyndige har tilsluttet sig Hermansen-udvalgets betænkningens konklusioner. Det er ikke mange, der har den fornødne sagkundskab til at gå ind i en diskussion om spørgsmål af den art, der her er tale om, men i det omfang, der trods alt har været en vis offentlig diskussion om det, har den afsløret, at der blandt eksperter ikke er 100 pct. enighed om de konklusioner, Hermansen-udvalget er kommet til.

Der er ikke på nuværende tidspunkt af regeringen taget stilling til Hermansen-udvalgets betænkning, og man kan så spørge, om anskaffelse af EDB-anlæg til forskningsinstitutionerne bør stilles i bero, så længe dette ikke er sket, eller om man skal fortsætte anskaffelserne i forlængelse af, hvad der har været overvejet tidligere, men under hensyn til de synspunkter, der er anført i den betænkning, som der altså ikke er taget stilling til; eller man kan endelig stille sig spørgsmålet, om disse ting egner sig til at blive gjort til genstand for en helt konkret overvejelse. Det er det sidste, der er sket i dette tilfælde. Risøs anskaffelse af det anlæg, der er til diskussion her, er overvejet helt konkret, og det, som det er væsentligt for mig at fremhæve her, er, at i disse overvejelser er i alle administrative instanser de synspunkter, som Hermansen-udvalget har anlagt, taget i betragtning. Både Risøs forretningsudvalg, undervisningsministeriet og finansministeriet har haft Hermansen-udvalgets betænk-

ning og synspunkter med i billedet, men er altså kommet til et andet resultat ved den konkrete afvejning end den, som Hermansen-udvalget var nået frem til.

Jeg bør nok i forlængelse af dette nævne, hvilke spørgsmål der i særlig grad er til overvejelse, og hvis besvarelse afventes af regeringen med henblik på stillingtagen til Hermansen-udvalgets betænkning. Der er for det første spørgsmålet om, hvor hurtigt man kan tilvejebringe den nødvendige personelle organisation i relation til de centrale anlæg — der er jo tale om, at Hermansen-udvalget foreslår 3 regionsanlæg: et omkring Københavns universitet, et omkring polyteknisk læreanstalt, et omkring Århus universitet. Det er en velkendt sag, at en af de væsentligste flaskehalse i forbindelse med udbygningen og anvendelsen af EDB her i landet er mangelen på kvalificeret personale.

Der er for det andet en fornyet vurdering af det, vi kalder fordoblingsperioden. Hermansen-udvalgets betænkning, som munder ud i et forslag om anskaffelse af EDB-anlæg til forskningsinstitutioner og læreanstalter for et betragteligt beløb, i det lange løb omkring 150 mill. kr., har som grundlag for dette en behovsanalyse, hvor man siger, at behovet fordobles hver 14. måned. Om man siger hver 14. måned eller man har et lidt større antal måneder som fordoblingsperiode, er meget væsentligt ved vurderingen af behovet, og derfor har man bedt om at få en fornyet vurdering af dette. I nær forbindelse hermed har man været interesseret i at få at vide, hvilke forholdsregler der kan træffes for at sikre, at der økonomiseres med den EDB-kapacitet, der stilles til forskningsinstitutionernes rådighed. Det er nok nogle steder — måske de fleste — sådan, at dér, hvor man har disse anlæg, betragtes de som noget i retning af et frit gode, hvor man bruger dem, og hvis der kan anvendes et eller andet økonomiserende princip, kan det altså være, det får indflydelse på, hvor stærkt behovet vokser på dette felt.

Endelig har vi bedt om at få overvejet, om opbygningen af denne koordinerede EDB-anskaffelse til forskningsinstitutionerne nødvendigvis skal starte med de centrale anlæg og derefter udbygges med periferianlæggene, der skal samkøres med de

[Arbejdsministeren.]

centrale, eller om der måske i lige så høj grad kan være tale om, at man skal begynde med de perifere anlæg og så indrette dem således, at de dels kan virke autonomt, dels kan samkøres med de centrale anlæg.

Disse spørgsmål er det ikke let at svare på, og der er altså ikke kommet en besvarelse fra undervisningsministeriet, som i første instans skal tilvejebringe dette vurderingsgrundlag for regeringen. Når det sker, vil der blive taget stilling til Hermansen-udvalgets betænkning, og så håber jeg, vi får en langsigtet koordination, hvor vi ikke i samme grad som hidtil behøver at tage stilling sag for sag.

Lysholt Hansen: Jeg vil indledningsvis gerne rette en hjertelig tak til finansministeren for vejledning med hensyn til ordvalg og stemmeføring her fra talerstolen. Måske må jeg helt spagfærdigt ytre min tvivl om, hvorvidt netop finansministeren er den rette vejleder med hensyn til god takt og tone herinde i tinget; det tydede svarene i hvert fald ikke på, for ministeren svarede jo ikke på de spørgsmål, jeg stillede. Det synes jeg ikke vi kan være tjent med, for det er jo ikke sådan, at jeg kan kalde ministeren til et samråd i finansudvalget om denne sag; det er i dag, den afgøres, højtærede finansminister. Jeg fik svaret fra arbejdsministeren i lørdags; det er i dag, vi skal have at vide, på hvilket grundlag vi tager stilling. Når vi har stemt her i eftermiddag, er denne bevilling afgjort og der er ikke mulighed for at standse den. Derfor hjælper det ikke, at finansministeren henviser til et eventuelt senere samråd.

Lad mig i øvrigt sige, at jeg sagde ikke, det var halsløs gerning at formå nogen minister til at give oplysninger; lad være med, højtærede minister, at fordreje, hvad der siges fra denne talerstol. Jeg sagde, at jeg troede, det var halsløs gerning at få nogen til at påtage sig ansvaret for de fejltagelser, der er foretaget her, og det er noget helt andet.

Jeg vil dernæst gerne sige til finansministeren: hvad er det dog for en argumentation? Det cirkulære, der er udsendt i 1964 af finansminister Poul Hansen — jeg spørger finansministeren — er det ikke hidtil blevet fulgt, gælder det ikke stadig væk, eller er

det trukket tilbage? Gælder det, så står der i det, at statslige styrelser og institutioner kun kan indgå aftaler om anskaffelse eller leje af elektronisk databehandlingsmateriel efter forudgående, tyk streg under forudgående forelæggelse og forudgående godkendelse fra finansministeriet. Gælder dette cirkulære ikke mere? (*Afbrydelse af den fg. finansminister [Ninn-Hansen]*) Det er netop lige det, der ikke er sket, og det er netop det, jeg udtrykkelig vil have klarhed over. Hvorfor er dette køb ikke forud blevet meddelt finansministeriet? Risø skriver kontrakt om anlægget i december måned 1968. I den redegørelse, arbejdsministeren har sendt finansudvalget, oplyser han, at finansministeriet først bliver orienteret om sagen den 14. februar 1969, altså 1½-2 måneder efter, og der står udtrykkelig i cirkulæret, at ingen styrelser kan købe, bestille eller leje uden forud at have spurgt finansministeriet. Det er altså ikke sket, og det er det, vi må have klarhed over.

Dernæst — og det har jeg heller ikke fået noget svar på — spurgte jeg finansministeren: hvorfor er denne ansøgning ikke gået den regelrette vej fra finansministeriet til høring i administrationsrådet? Jeg fik heller ikke svar på, om der i de bemærkninger, vi har fået fra arbejdsministeren, er kastet et odiøst skær på civilingeniør Rømer. Har han godkendt denne handlingsfacon uden om administrationsrådet på administrationsrådets vegne? Jeg fik ikke svar af finansministeren på, om administrationsrådet havde henvendt sig om denne sag til finansministeriet. Det vil jeg tro, for normalt handler vore embedsmænd og sikkert også civilingeniør Rømer i denne henseende fuldt loyalt, men hvorfor er administrationsrådet så ikke blevet spurgt? Der er mange mystiske ting i denne sag.

Jeg vil gerne sige til undervisningsministeren, at det hele bliver efterhånden også i denne sag så indviklet, at selv ministrene ikke aner, hvilke årstal der nævnes, de nævner dem fuldkommen forskelligt, f. eks. med hensyn til hvor gammelt anlægget på Risø er. I det notat, vi har fået fra arbejdsministeren, står der, at det er fra 1962. I betænkningen står der, det er fra 1960, og nu oplyser undervisningsministeren, det er fra 1961. Ja, sådan er de oplysninger, vi får, ikke alene hvad tallene angår: mangel-

[Lysholt Hansen.]

fuld, dårlig orientering. Det er da ikke nogen forklaring, højtærede undervisningsminister, at Risø har arbejdet med disse planer om nyt anlæg siden 1966. Ja men det er jo det, vi har haft ekspertudvalget til, og ekspertudvalget sagde, at Risø's planer ikke skal nyde fremme. Hvorfor fremmer ministeren dem så alligevel, når dette ekspertudvalg, som han selv har nedsat, siger, at denne bevilling på 5 mill. kr. ikke skal fremmes?

Jeg spurgte også undervisningsministeren, om han ikke havde gjort Risø og atomenergikommissionen opmærksom på, at de havde at følge cirkulæret fra 1964. Men jeg kan forstå nu, at det behøver man ikke at følge mere, særlig ikke hvis man er atomenergikommission. Jeg spurgte direkte — og det vil jeg gerne bede finansministeren svare på — har man i andet tilfælde ved sådanne anskaffelser undladt at spørge i administrationsrådet?

Så siger undervisningsministeren i øvrigt, for nu at vende tilbage til ham, at han godt kan se, det ville have været hensynsfuldt at oplyse over for finansudvalget, at der var disse divergerende opfattelser. Ja, højtærede undervisningsminister, det ville have været mere end hensynsfuldt, det ville have været det eneste rigtige. Det er simpelt hen urimeligt, og det er villedende for finansudvalget, når ministeren trods den besked, han har givet mig i et samråd i finansudvalget, hvor han om den konkrete sag oplyser, at der er sagt stop for EDB-anlægskøb, alligevel fremsender en sådan ansøgning uden at fortælle os, at den er imod de oplysninger, ministeren selv i samrådet har givet os i finansudvalget. Det kan dog ikke være rigtigt, at man handler med samfundets midler på denne måde.

Jeg beklager, at vi igen skal have en sag af denne art, men jeg forstår, at det ikke bliver den sidste, vi skal have. Det er altså den måde, finansudvalget og folketinget fremtidig skal behandles på. Det er helt i overensstemmelse med linjen ved kilde-skattehussagen, at ministeren i denne regering ikke skal fortælle det høje ting, hvordan sagerne ligger, vi skal ingen orientering have om, hvilke valgmuligheder der er. Vi alene vide, alle regeringens kloge personer

alene træffer afgørelsen. Folketinget skal intet vide. Vi skal bare være stemmekvæg, der stemmer, som regeringen ønsker det.

Jeg beder endnu en gang de to ministre besvare de direkte spørgsmål, jeg har stillet. Sluttelig vil jeg spørge arbejdsministeren som ansvarlig for administration og rationalisering: hvordan skal det være muligt at nå frem ad vejen for den danske stat med hensyn til rationalisering af administrationen, når regeringen selv bryder det system, der er foreslået af det af regeringen selv nedsatte udvalg? Det er jo ikke rigtigt, at folketinget får nogen valgmulighed; den valgmulighed har regeringen frataget folketinget i det øjeblik, forslaget vedtages i dag. Jeg kalder dette en uanstændig behandling af folketinget, en tilsidesættelse af folketinget, en underkendelse af folketingets værdighed, som gør det til en umulighed for folketinget fremtidig at arbejde på betryggende måde.

Den fg. finansminister (*Ninn-Hansen*):

Hr. Lysholt Hansen synes ikke om det, hvis man ikke overholder cirkulæret af 1964. Det kan jeg da godt forstå. Men hr. Lysholt Hansen har heller ikke på noget tidspunkt påvist, at man ikke har overholdt det. Sagen har været forelagt for finansministeriet. Sagen forelægges sammen med bevillingsansøgningen. Hr. Lysholt Hansen kender jo en række eksempler på, at ministerier forelægger sagerne for finansministeriet samtidig med bevillingsansøgningen. Jeg mener, at af den købskontrakt, der blev indgået, fremgår det, at man tager de nødvendige forbehold, som man skal tage, nemlig bevillingsmyndighedernes godkendelse. Hvis hr. Lysholt Hansen havde givet mig en anden anledning end denne til at svare, kunne jeg selvfølgelig have undersøgt det. Når jeg gjorde den bemærkning om, at det kan være lige så praktisk, at vi får sager af den karakter til drøftelse i et samråd, hænger det sammen med, at dér kan vi have det materiale til stede, som hr. Lysholt Hansen efterlyser. Hr. Lysholt Hansen er endda bekendt med, at den ansøgning, det her drejer sig om, er kommet på et sådant tidspunkt, at jeg ikke kan have haft personligt kendskab til den. Derfor synes jeg, det havde været

[Den fg. finansminister.]

nok så rimeligt at meddele på forhånd, at han ønskede at rejse sager om disse enkelt-spørgsmål.

Må jeg videre sige, at jeg mener, der foreligger en henvendelse fra administrationsrådet til finansministeriet; jeg mener, at denne henvendelse ligger efter, at sagen er ekspederet i finansministeriet. Mig bekendt var det en uofficiel henvendelse, der fremkom ved denne lejlighed. Finansministeriet har jo ikke pligt til, forinden en ansøgning til finansudvalget går videre, at foretage forespørgsler forskellige steder og har altså i dette tilfælde skønnet, at undervisningsministeriet havde ret i sin argumentation med hensyn til denne anskaffelse.

Undervisningsministeren (*Helge Larsen*):

Hr. Lysholt Hansen spurgte, om Risø var gjort opmærksom på det eksisterende cirkulære. Det er Risø opmærksom på. Jeg vil gerne i den forbindelse oplyse, at i kontrakten indgået med firmaet står der udtrykkelig, at kontrakten er gyldig ved købers og sælgers underskrift, medmindre finansministeriet inden den 31. marts 1969 annullerer kontrakten, og at sådan annullation kan ske uden ansvar for køberen.

Derudover blot en enkelt bemærkning om orienteringen af finansudvalget. Jeg gentager, at denne betænkning fra Hermansen-udvalget var offentliggjort, var kendt, da ansøgningen blev fremsendt til finansudvalget; jeg vil gerne gentage, at det havde været rigtigt at gøre opmærksom på den uenighed, der lå i det, men der er intet forholdt finansudvalget.

(Kort bemærkning).

Lysholt Hansen: Jeg vil gerne sige til finansministeren, at sine bebrejdelser for ikke at være orienteret om denne sag kan han rette mod sine egne ministerkolleger. Jeg rejste sagen allerede i november måned i fjor, og først i lørdags, lige før den endelige stillingtagen til denne sag, kunne vi få den besked, som giver grundlag for at bevise, at der er handlet forkert fra Risøs side i forhold til finansministeriet. Det er altså ikke min fejl. Jeg har klart påvist, at Risø har underskrevet kontrakt i december måned, og i det cirkulære, som finansmini-

steren har udsendt, står der, at ingen statslig styrelse eller institution kan indgå aftale om anskaffelse af sådanne anlæg uden forudgående at have fået tilladelse. Det kan dog ikke være forudgående, man har fået den tilladelse i finansministeriet, når man underskriver i december måned 1968 og finansministeriet først får det at vide den 14. februar 1969. Jeg beder ministeren give folketinget en naturlig forklaring på, hvordan man kan hitte ud af, at 14. februar 1969 er forud for december måned 1968. Det kan ikke være rigtigt, og jeg ønsker ikke at modtage ministerens bebrejdelser her for dårlig orientering. Den bebrejdelse kan han som sagt rette mod sine egne ministerkolleger.

Lad mig også sige til undervisningsministeren: det er udmærket, at Hermansenbetænkningen lå færdig og forelå her i januar måned — hvis ikke jeg husker galt, kom den her i tinget langt hen i januar måned — men da sad vi i finansudvalget og arbejdede med tingene, og man kan vist ikke forlange, at vi skal have læst alle disse ting igennem. Men det er ministeren, der har siddet i finansudvalget og fortalt os, at der blev ikke købt EDB-anlæg af nogen art, og alligevel køber man, modsat den indstilling, der er fra Hermansenudvalget, uden at fortælle os det. Nu ved vi altså i dette ting, hvad vi har at rette os efter: vi skal fremtidig ikke have orientering af nogen art om de faktiske forhold. Vi skal handle i blinde. Regeringen ønsker, at oppositionen har arbejdsmuligheder så ringe, at vi ikke kan arbejde på en fuldt forsvarlig måde.

Men realiteten i det er altså, at det har kostet de danske statsborgere 3 mill. kr. mere, end eksperterne — jeg har ikke sagt alle eksperterne, men eksperterne i ministerens eget udvalg — siger at det var nødvendigt at give ud. Da jeg forstår, at vi ikke kan nå anden løsning på sagen, må jeg bede om, at vi får afstemning om § 20.6.15.

Sigsgaard: Jeg beklager at bryde ind i denne interessante diskussion. Jeg skal kun gøre nogle ganske få bemærkninger og redegøre for VS's afstemning, når vi nu om lidt skal stemme.

Vi er stort set enige med de to mindretal,

[Sigsgaard.]

der i betænkningen har præciseret særstandpunkter på en række områder. Derudover vil vi stemme imod bevillingerne til kongen og medlemmer af det kongelige hus. Vi vil også stemme imod § 18.2.31., politivæsenet, bl. a. på grund af de store bevillinger til efterretningstjenesten. Som justitsministeren tidligere har sagt, er bevillingerne til efterretningstjenesten ikke blevet mindre, efter at regeringen besluttede den såkaldte indskrænkning af de hemmelige kartoteker, og det siger jo lidt om, at indskrænkningen ikke har været særlig omfattende. Af tillægsbevillingslovsforslaget fremgår det ikke, hvor store midler der går til efterretningstjenesten, men det fremgår jo heller ikke engang af finansloven. Når vi stemmer imod bevillinger til politivæsenet, skyldes det også, at politiet anvendes på en mere og mere skæv måde. Hundreder af betjente sættes ind imod demonstrationer, ikke til beskyttelse af dem, som det står i grundloven, men ofte til noget, der ligner provokationer. Samtidig gøres der stadig kun meget lidt ved de såkaldte white collar forbrydelser, altså svindlerierne i erhvervslivet. Vi synes, det er et skævt forhold, og det er også en del af baggrunden for vores afstemning om dette punkt.

Endelig har vi bedt om afstemning om bevillinger til civilforsvaret. Vi vil som sædvanlig stemme imod bevillinger til civilforsvaret, ligesom vi stemmer imod militærbevillinger.

Den fg. finansminister (*Ninn-Hansen*): Blot en enkelt bemærkning til hr. Lysholt Hansen. Som meddelt var der i kontrakten taget de nødvendige forbehold om bevillingsmyndighedernes tilslutning. Når dette er tilfældet, er der altså ikke afsluttet nogen endelig handel, nogen endelig kontrakt vedrørende anskaffelsen. Derfor er det ganske rimeligt og kan opfattes som fuldt ud i overensstemmelse med det pågældende cirkulære fra 1964, når anmodningen om

finansministeriets tilslutning sker samtidig med, at der søges bevilling til anskaffelsen.

(Kort bemærkning).

Lysholt Hansen: Nu må jeg bede finansministeren om at kende sin egen praksis og sine egne cirkulærer. Det kan ikke hjælpe, at man kommer nu og siger, at Risø ikke havde sluttet bindende kontrakt. Det er vel helt klart, at ingen institution kan underskrive på statens vegne — jeg minder lige i en parentes om kildeskattesagen. Det blev vist klart fastslået, at ingen institution kan underskrive bindende. Det, der står i cirkulæret, er, at man, før man indgår aftale om anskaffelse — og hvis det at underskrive en kontrakt ikke er at indgå en aftale, så ved jeg ikke, hvad det er — skal man have godkendelse af finansministeriet. Det er det, det drejer sig om, højtærede finansminister, og der er ingen bortforklaring mulig.

Risø har ikke forud fået tilladelse til at indgå denne aftale — det beder jeg ministeren stå op og bekræfte her — for ministeren bliver først orienteret om det den 14. februar, og kontrakten er underskrevet i december. Det er det, vi anker over, og jeg spørger endnu en gang: hvorfor gør man pludselig i denne sag helt anderledes? Og jeg spørger: har der været noget fortilfælde, hvor man på denne måde er gået bag om administrationsrådet? De to spørgsmål står helt uafklarede, og det står også uafklaret, hvorfor borgerne skal give 3 mill. kr. mere for et apparat, som eksperterne siger at det er forkert at anskaffe, og som vil gøre det vanskeligt at gennemføre en fornuftig planlægning af det samlede indkøb af EDB-anlæg til forskning og undervisning i dette land.

Poul Dam: Det er sikkert i almindelighed unødvendigt at begrunde vor afstemning ved denne lejlighed, men jeg vil dog gerne lige sige i anledning af det ønske, der er fremsat af hr. Lysholt Hansen om afstemning om § 20.6.15., atomenergikom-

[Poul Dam.]

missionen, at vi agter at stemme for denne bevilling.

Vi mener, at denne sag er kørt op på en måde, som den overhovedet ikke kan bære. Der er i hele dette EDB-område så mange usikkerhedsfaktorer, at jeg tror, at det, vi skal være mest varsomme over for overhovedet, er, at vi af forsigtighed og sparsommelighed og med henvisning til eksperter, der måske af andre grunde ikke vil lave noget på Risø, skal sætte udviklingen i stå. Udviklingen skal gå videre. Forskningsarbejdet på Risø er overordentlig væsentligt, og vi må ikke standse det.

(Kort bemærkning).

Lysholt Hansen: Jeg forstod, at hr. Poul Dam igen kastede snoren ud til statsministeren for endnu en gang at få ros her i salen, og det skal da være ham vel undt. Jeg vil gerne have lov at sige, at vi ikke har ønsket at tage nogen negativ stilling til Risø, men når folketinget på sit bord har liggende en betænkning, der siger, at det er direkte forkert, det, vi gør her, må vi dog i folketinget have lejlighed til at tage stilling til denne betænkning og ikke ødelægge det hele fundamentalt, inden tinget tager stilling til den. Det er det, vi har ønsket. Jeg kan ikke bedømme, om Risø skal have den ene eller den anden form for anlæg. Det har vi en række professorer til udpeget af undervisningsministeriet, og de har sagt, at Risø skal have et anlæg til 1,7 mill. kr., som skal køre sammen med 2 eller 3 centralanlæg landet over, og det vil give den fornødne kapacitet og borgerne en besparelse på 3 mill. kr.

Poul Dam: Jeg er ikke ude efter at få ros fra nogen side; på den anden side gør jeg mig heller ingen anstrengelser for at blive upopulær. (*Munterhed og bifald*).

Formanden: Hverken bifalds- eller misbagsytringer er tilladt efter forretningsordenen.

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1-4

vedtoges uden afstemning.

§ 5

vedtoges med 141 stemmer mod 2.

§ 6 betragtedes som

vedtaget med samme stemmetal som § 5.

§§ 7-10

vedtoges uden afstemning.

§ 11.10.04.61. Til dispositionsfonden, vedtoges med 87 stemmer mod 54; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Tekstanmærkning nr. 9 til § 11 angående landbrugets dispositionsfond betragtedes som

vedtaget med samme stemmetal som § 11.10.04.61.

§ 11 i øvrigt og § 12

vedtoges uden afstemning.

§ 13.3.01.

vedtoges med 132 stemmer mod 11.

§ 13.4.01.

vedtoges med 134 stemmer mod 2; 8 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 13.4.02 og § 13.4.03 betragtedes som vedtaget med samme stemmetal som § 13.4.01.

§ 13 i øvrigt og §§ 14-17

vedtoges uden afstemning.

§ 18.2.31

vedtoges med 142 stemmer mod 2.

§ 18 i øvrigt og § 19

vedtoges uden afstemning.

§ 20.6.15

vedtoges med 94 stemmer mod 45; 5 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 20 i øvrigt og § 21

vedtoges uden afstemning.

§ 22.10

vedtoges med 133 stemmer mod 11.

§ 22, hovedkontiene 11-15, 17, 20, 22-25, 27, 30, 40, 50, 60, 62 og 78-82 betragtedes som

vedtaget med samme stemmetal som § 22.10.

§ 22 i øvrigt og §§ 23-28

vedtoges uden afstemning.

§ 30.I.A.2.14.2. Tilgang nr. 5

vedtoges enstemmigt med 88 stemmer; 56 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 30.I.A.2.20.2. Tilgang nr. 17

vedtoges enstemmigt med 95 stemmer; 49 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 30.I.A.2.20.2. Tilgang nr. 18 betragtedes som

vedtaget med samme stemmetal som § 30.I.A.2.20.2. Tilgang nr. 17.

§ 30 i øvrigt

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagenes overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om by- og landzoner.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 65) findes i tidenden sp. 2114, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2057).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om byplaner.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 66) findes i tidenden sp. 2114, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2057).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring i byggelov for købstæderne og landet. (Byggeri i det åbne land).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 67) findes i tidenden sp. 2114, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2057).

Der var stillet 6 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Kaj Andresen: Ved første behandling af de lovforslag, vi behandler her, gjorde jeg opmærksom på, at vor stillingtagen til dem ville afhænge af, hvorvidt vor samlede vurdering af alle jordlove i sammenhæng kunne bibringe os tro på, at problemerne var løst på en tilfredsstillende måde, det vil sige, om jordlovene gav sikkerhed for en aktiv jordpolitik fra kommunernes side, så en fornuftig byudvikling var garanteret gennem kommunale arealerhvervelser, gennem øget byggemodning og en rationel planlægning. Efter udvalgsbehandlingen må jeg desværre konstatere, at vi ikke føler os sikre på, at man vil nå de tilsigtede mål. Der er i dette jordlovseksperiment for mange usikkerhedsmomenter og for mange konstaterede mangler, så jeg må tvivle på, at den